CRNA GORA
DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA
Broj: 05-035/24-204/7
Podgorica, 13.02.2024.

U skladu sa članom 43 Poslovnika Državne revizorske institucije („Sl.list CG" br. 03/15), sačinjen je :

Z A P I S N I K

sa sastanka održanog dana 29.01.2024. godine u prostorijama DRI, između predstavnika DRI i predstavnika DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem"

Sastanak je počeo u 13:10 h

Sastanku su prisustvovali predstavnici DRI: Senator Zoran Jelić, senator dr Milan Dabović, načelnik Vladan Perović, državni revizor-rukovodilac odjeljenja Željko Vidaković, državni revizor-rukovodilac odjeljenja Željko Nedović, državna revizorka Ivana Vujošević, državna revizorka Svetlana Krgović i saradnica državnog revizora – Katarina Milošević kao zapisničar.

Sastanku su prisustvovali predstavnici CEDIS-a: izvršni direktor Vladimir Čađenović, Valentina Bojović i Vjera Radović iz Sektora za ekonomske poslove, Milka Jovanović - šef službe za računovodstvo, Biljana Medojević – rukovodilac sektora za ljudske resurse, opšte poslove i korporativne komunikacije i Milutin Kusovac rukovodilac sektora za komercijalne poslove

Dnevni red:

1. Razmatranje Preliminarnog izvještaja o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem" za 2022.godinu i Izjašnjenja na Preliminarni izvještaj DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem".

I

Nakon uvodne riječi od strane Senatora Zorana Jelića, Senatora Milana Dabovića i izvršnog direktora CEDIS-a Vladimira Čađenovića, prešlo se na diskusiju o navodima iz Izjašnjenja na Preliminarni izvještaj.

Preporuka F1: Preporučuje se Društvu da u saradnji sa Osnivačem, intezivira aktivnosti koje se odnose na rješavanje imovinsko pravnog statusa imovine i u skladu sa tim realno iskaže pozicije koje se odnose na stanje imovine i kapitala.

Izjašnjenje Društva: Društvo navodi da ne može uticati na aktivnosti vezane za uknjižavanje Imovine u državini jer su one u Isključivoj nadležnosti Osnivača i da će, u cilju inteziviranja aktivnosti na uknjižavanju imovine u državini, Osnivaču uputiti Preporuku F1 na dalje postupanje. Društvo je na održanom sastanku dalo predlog da se u nalazu navede da je ostvaren pomak u okviru ove aktivnosti, s obzirom da je u prethodnom periodu smanjena je vrijednost prenijete imovine u državinu sa 11.552.866€ na 5.632.156€ i da Društvo u saradnji sa Osnivačem u kontinuitetu sprovodi aktivnosti na uknjižavanju Imovine u državini, ali su podstupci uknjižavanja kompleksni, te se stoga i aktivnosti na uknjižavanju imovine odvijaju usporeno.

Odgovor DRI: DRI navodi da s obzirom da je izvršena revizija pravilnosti i revizija finansijskih iskaza DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica, te da je realno iskazivanje pozicija finansijskih iskaza u odgovornosti menadžmenta tog privrednog društva, preporuka se odnosi na DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem", a da će se konačan izvještaj revizije takođe dostaviti Osnivaču „Elektroprivredi Crne Gore" AD, te će menadžment Osnivača biti upoznat sa nalazima i preporukama. DRI navodi da je potrebno je da subjekat revizije ostvari saradnju sa Osnivačem u cilju što efikasnijeg rješavanja statusa imovine i da o preduzetim aktivnostima izvještava DRI. U Izvještaju je navedeno da je prethodnom periodu smanjena je vrijednost prenijete imovine u državinu sa 11.552.866€ na 5.632.156€. Uvažen je predlog Društva da umjesto riječi „intezivira aktivnosti" u konačnom izvještaju stoji „nastavi aktivnost". DRI ostaje pri datoj preporuci da Društvo u saradnji sa osnivačem nastavi započete aktivnosti koje se odnose na rješavanje pravnog statusa imovine koja je u državini Društva.

Preporuka F2: Društvo treba da vrši obračun odloženih poreskih sredstava i odloženih poreskih obaveza primjenom propisanih stopa shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica, i da izvrši ispravku greške u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

U izjašnjenju Društvo navodi da su odložene poreske obaveze, u skladu sa MRS 12, su iznosi poreza na dobit, koji će biti plaćeni u budućim izvještajnim periodima, u odnosu na oporezive privremene razlike. Naime, usled postojanja privremenih razlika, obveznici plaćaju manji porez na dobit, nego što bi trebalo platiti kada ne bi bilo tih razlika. Ove razlike su u određenim obračunskim periodima u korist računovodstvenog, a u određenim u korist oporezivog rezultata. Razlike između računovodstvenog i oporezivog rezultata se međusobno poništavaju tokom vijeka upotrebe nekog konkretnog sredstva ili njegovim otuđenjem, što znači da su odložene poreske obaveze iznosi poreskih obaveza koji će se pojaviti u budućem periodu kao posledica poslovnih transakcija u tekućem periodu, a iznosi poreza će biti plativi u nekom od budućih obračunskih perioda. Dakle, ne radi se o „stvarnim" obavezama, odnosno obavezama koje Društvo ima prema državi, već je riječ o „obavezama" tekućeg prema nekim od budućih obračunskih perioda.

Rezultat utvrđen u bilansu uspjeha se koriguje za iznos poreza na dobit koji je utvrđen u skladu sa pravilima na osnovu kojih se sačinjava poreski bilans, odnosno dobija mješavinom pravila za utvrđivanje dobiti u računovodstvene i poreske svrhe. U slučaju Društva, odložena poreska sredstva/obaveze su nastale primjenom poreske stope na razliku neto vrijednosti osnovnih sredstava u računovodstvene svrhe i neto vrijednosti sredstava u poreske svrhe.

Značajno je napomenuti da je učešće stalne imovine (osnovnih sredstava) u ukupnoj imovini Društva, na dan 31.12.2022. godine, iznosila 85,6% od čega je 58,26% od ukupne vrijednosti stalne imovine, razvrstano u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za

utvrđivanje amortizacije u I grupu sredstava. Amortizacija za osnovna sredstva razvrstana u I grupu, se obračunava primjenom proporcionalne metode i utvrđuje se primjenom stope 5% na nabavnu vrijednost svakog sredstva posebno (korisni vijek 20 godina). Proporcionalnu metodu obračuna amortizacije koristi Društvo, a prosječna stopa amortizacije sredstava u računovodstvene svrhe, razvrstanih u I kategoriju, na dan 31.12.2022. godine, je iznosila 2,5% na nabavnu vrijednost svakog sredstva posebno (korisni vijek 40 godina). Povećanje distributivnih kapaciteta i razvoj distributivne mreže, iziskuje značajna i permanentna povećanja investicionih ulaganja, iz čega se može zaključiti da se ove privremene razlike neće poništiti u skorijim izvještajnim periodima.

Društvo, od 2016. godine, kada je iskazalo negativan rezultat prije oporezivanja u iznosu od -9.679.574 €, vrši prenos poslovnih gubitaka u poreskom bilansu, te stoga nije imalo obavezu plaćanja tekućeg poreza na dobit.

Društvo je ostvarilo poslovne gubitke za 2021 i 2022 godinu, a za očekivati je ostvarenje gubitka i za poslovnu 2023. godinu. Iz tih razloga će prenos poslovnih gubitaka premašivati i u narednih desetak godina očekivane iznose dobiti. Naime, distribucija električne energije, kao osnovna djelatnost je regulisana djelatnost i iz tog razloga Društvo ne može generisati značajne iznose dobiti, pa se stoga u skorije vrijeme ne može očekivati „stvarna obaveza" plaćanja poreza prema državi.

Od donošenja Odluke o neposrednoj primjeni Međunarodnih računovodstvenih standarda u Crnoj Gori, čija je primjena počela sa 1. januarom 2003. godine, prvi put je uvedena progresivna stopa poreza na dobit pravnih lica, donošenjem Zakona o porezu na dobit pravnih lica sa primjenom na finansijske iskaze za 2022. godinu. Stope utvrđene članom 28 Zakona po našem mišljenju, se nedvosmisleno primjenjuju na obračun tekućeg poreza na dobit pravnih lica.

Primjenom progresivne poreske stope na odložene poreske obaveze, u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica, pri čemu nije donijet Pravilnik koji bliže definiše primjenu odredaba istog, dovela je do nedoumice prilikom primjene iste za obračun odloženih poreskih obaveza. Obzirom da su finansijski iskazi Društva dio konsolidovanih finansijskih izvještaja EPCG grupe, primijenjena je stopa koju je koristila i matična kompanija za izračunavanje odloženih poreskih obaveza za 2022. godinu.

U skladu sa paragrafom 47 i 49 MRS 12, odložene poreske obaveze se vrednuju na osnovu poreske stope poreza na dobit, za koju se očekuje da će se primjenjivati u periodu kada se sredstvo realizuje, odnosno obaveza izmiri. Nije za očekivati da će se privremene razlike, iz ovog osnova, poništiti u skorijim izvještajnim periodima.

Po mišljenju Društva nije realno obračunati buduće poreske obaveze po prosječnoj poreskoj stopi od 14,92%, koja je izvedena u odnosu na visine stopa u tekućoj godini i vrijednosti neto razlike imovine u računovodstvene i poreske svrhe Društva, a koja je značajno veća od do sada primjenjivane stope. Obzirom na poništavanje privremenih razlika neće nastupiti u skorijim izvještajnim periodima, te da se ne može tvrditi da neće doći do promjene stope poreza na dobit u narednim godinama, smatra da uprosječavanje stope na nivou tekuće godine, bez prethodne detaljne analize i projekcije kretanja neto vrijednosti sredstava u računovodstvene i poreske svrhe nije svrsishodno.

Ovu projekciju treba sagledati i sa aspekta poslovanja Društva, kao regulisanog privrednog subjekta, i obaveze vođenja regulatornog računovodstva. Rashodi/prihodi po osnovu odloženih poreskih sredstava i obaveza se ne priznaju u okviru regulatorno dozvoljenog prihoda (RDP), što Društvo dovodi u nepovoljan položaj, odnosno stavlja ga u poziciju iskazivanja negativnog rezultata nakon oporezivanja. Takođe, Poreska uprava je izvršila inspekcijski nadzor i provjeru pravilnosti obračunavanja, prijavljivanja i plaćanja poreza i drugih dažbina, provjeru ažurnosti i drugih evidencija, utvrđivanje neprijavljenih prihoda za poreski period maj 2019 – mart 2023. godina, o čemu je sačinjen Zapisnik i kojim nijesu konstatovane bilo kakve nepravilnosti.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je Međunarodnim računovodstvenim standardom 12 određeno: „Kada knjigovodstvena vrijednost sredstva premašuje njegovu poresku osnovicu, iznos oporezivih ekonomskih koristi će premašivati iznos koji će biti dozvoljen kao odbitak za poreske svrhe. Ova razlika je oporeziva privremena razlika, a obaveza plaćanja nastalih poreza na dobitak u budućem periodu je odložena poreska obaveza. Kako entitet bude vraćao knjigovodstvenu vrijednost sredstva, ukidaće se oporeziva privremena razlika, a entitet će imati oporezivi dobitak. Tim postaje vjerovatno da će se ekonomske koristi odlivati iz entiteta u vidu poreskih plaćanja. S toga se ovim standardom zahtjeva priznanje svih odloženih poreskih obaveza (osim u određenim okolnostima opisanom u paragrafima 15 i 39). Također, Međunarodnim računovodstvenim standardom 12 je određeno: „Amortizacija koja se koristi pri utvrđivanju oporezivog dobitka (poreskog gubitka) može se razlikovati od one koja se koristi pri utvrđivanju računovodstvenog dobitka. Privremena razlika je razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstva i njegove poreske osnovice koja je prvobitno nabavna vrijednost sredstva umanjena za sve odbitke u vezi sa tim sredstvom koje poreske vlasti dozvoljavaju pri utvrđivanju oporezivog dobitka tekućeg i prethodnih perioda. Oporeziva privremena razlika nastaje i ima za posljedicu odloženu poresku obavezu kada je poreska amortizacija ubrzana (ako je poreska amortizacija sporija od računovodstvene amortizacije nastaje odbitna privremena razlika i ona ima za posljedicu odloženo poresko sredstvo).

U vezi sa navedenim Društvo nije osporilo izvršen obračun sadašnje vrijednosti osnovnih sredstava u računovodstvene i poreske svrhe, kao ni iznos privremene razlike koja je nastala usljed različitih iznosa tih sadašnjih vrijednosti sredstava.

Međunarodnim računovodstvenim standardom 12 je određeno: „Odložena poreska sredstva i obaveze se odmeravaju po poreskim stopama čija se primjena očekuje za period kada je sredstvo ostvareno ili obaveza izmirena, na osnovu poreskih stopa (i poreskih zakona) koji su donijeti ili u značajnoj mjeri donijeti do kraja svakog izvještajnog perioda."

Zakonom o porezu na dobit pravnih lica u članu 28 Stope poreza na dobit, propisano je:

„(1) Stope poreza na dobit pravnih lica su progresivne.
(2) Stope poreza na iznos oporezive dobiti iznose:
1) do 100.000,00 eura 9%;
2) od 100.000,01 eura do 1.500.000,00 eura: 9.000,00 € + 12% na iznos preko 100.000,01 eura;
3) Preko 1.500.000,01 eura: 177.000,00 eura + 15% na iznos preko 1.500.000,01 eura."

Imajući u vidu da je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica, koji predviđa progresivne stope poreza na dobit, u primjeni od 1. januara 2022. godine, isti se primjenjuje od navedenog datuma, odnosno počevši od poreskog perioda od kada je navedena norma u primjeni, što je u slučaju poreza na dobit finansijska, odnosno kalendarska godina 2022.

Međunarodnim računovodstvenim standardom 12 je u propisano: „Kada se na različite nivoe oporezivog prihoda primjenjuju različite poreske stope, odložena poreska sredstva i obaveza se mjere korišćenjem prosječnih stopa čija se primjena na oporezivi dobitak (poreski gubitak) očekuje za periode u kojima se očekuje ukidanje privremenih razlika.

Kako su Zakonom o porezu na dobit pravnih lica propisane progresivne stope poreza na dobit pravnih lica, odnosno na različite nivoe oporezivog prihoda primjenjuju se različite poreske stope izvršen je obračun iznosa odložene poreske obaveze prema nivoima oporezivog prihoda uz primjenu propisanih različitih poreskih stopa, iznosi su sabrani (9.000,00 € + 168.000,00 € + 8.762.901,00 €) i dobijen ukupan iznos odložene poreske obaveze od 8.939.901,00 €, dijeljenjem tog iznosa sa ukupnim iznosom privremene razlike od 59.919.339,98 € dobijen je iznos prosječne stope od 14,92%.

Državna revizorska institucija ostaje pri navodima iz Mišljenja i datoj Preporuci F2, smatrajući da je MRS 12 propisao da se za obračun odloženih poreskih sredstava i obaveza primjenjuju poreske stope i poreski zakoni koji su donijeti do kraja izvještajnog perioda (Zakon o porezu na dobit pravnih lica je stupio na snagu 2022. godine, a DRI je vršila reviziju Godišnjeg finansijskog izvještaja Društva za 2022. godinu).

REVIZIJA PRAVILNOSTI

Preporuka P1: Društvo treba da, u skladu sa čl. 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, donese proceduru za prijavljivanje i postupanje po sumnjama na nepravilnosti i prevare, i odredi lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu.

U izjašnjenju Društvo navodi da je usvojilo Proceduru postupanja po prijavi zviždača koja upućuje na postojanje korupcije, da je Odlukom imenovano postupajuće lice i da smatra da Društvo ima uspostavljen sistem za otkrivanje i postupanje vezano za prevare (Etički kodeks, Komisija za etička pitanja, Plan integriteta, Procedura postupanja po prijavi zviždača...).

Takođe navodi da član 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru definiše postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare, te da je Rukovodllac subjekta dužan da preduzima mjere za sprječavanje i otklanjanje rizika od nepravilnosti i prevara, što se u Društvu postiže mjerama (Plan Integriteta, obuke zaposlenih, Informisanje preko Interne komunikacije, izjave o nepostojanju sukoba intreresa kod nabavki), da je Društvo, kako je i navedeno u prvom stavu, imenovalo lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu, a da su Zaposleni obavješteni putem inteme komunikacije i kroz obuke na temu Integriteta, etike i korupcije.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je Društvo Proceduru postupanja po prijavi zvizdača i Odluku o određivanju lica za prijem i postupanje po prijavi zviždača donijelo shodno obavezi koja je predviđena Zakonom o sprječavanju korupcije, a kojim se reguliše, između ostalog, podnošenje prijave zviždača, postupak po prijavi (postupanje organa vlasti, privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika, određivanje lica za prijem i postupanje po prijavi itd.) i odnosi se na slučajeve kada postoje opravdani razlozi za sumnju u ugrožavanje javnog interesa koje upućuje na postojanje korupcije. S druge strane, obaveza Društva da uspostavi sistem za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu i određivanju lica za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare predviđena je članom 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, s ciljem sprječavanja i otklanjanja rizika od nepravilnosti i prevara. DRI ostaje pri datoj preporuci, s tim da se, uvažavajući navode subjekta revizije, u nalazu ne navodi da „nije uspostavljen sistem za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare".

Preporuka P2: Društvo treba da, u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru odredi lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola.

U izjašnjenju Društvo navodi da je mišljenja da navedena odredba nije primjenjiva na kompanije iz realnog sektora zbog bitno drugačije i razuđenije organizacione strukture, broja i kompleksnosti poslovnih procesa, a posebno Kompaniju koja ima implementiran integrisani sistem menadžmenta, kao što je slučaj sa CEDIS-om.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je obaveza određivanja lica odgovornog za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola predviđena je čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, i Društvo je dužno da poštuje pozitivne zakonske propise čiji su obveznici primjene.

DRI ostaje pri datoj preporuci, s tim da se preporuke P1 i P2 mogu objediniti, pa bi preporuka glasila:

Društvo treba da u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru: odredi lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola. Takođe u skladu sa čl. 52 Zakona treba donijeti proceduru za prijavljivanje i postupanje po sumnjama na nepravilnosti i prevare i odredi lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu.

Preporuka P3: Društvo treba da u skladu sa Pravilnikom o kancelarijskom i arhivskom poslovanju evidenciju akata i zaključivanje djelovodnika vodi po sistemu osnovnih brojeva i podbrojeva i da isti zaključuje na kraju svake poslovne godine.

U izjašnjenju Društvo navodi da je naznačeni propust otklonilo u toku postupka revizije, zaključenjem djelovodnika iz 2022. godine i obrazložilo da se ne radi o namjernom propustu i praksi, već sticajem okolnosti (lice zaduženo za evidenciju bilo odsutno iz zdravstvenih razloga, kolege koje su bile na zamjeni nijesu zaključile djelovodnu knjigu iz 2022. godine na vrijeme, djelovodne knjige iz prethodnih godina su uredno zaključene), kao i da se djelovodnik ne vodi po sistemu brojeva i podbrojeva usled broja protokolisanih dokumenata na dnevnom nivou, ali da se po tom sistemu vode popisne liste, koje su sastavni dio djelovodnika.

Društvo ne osporava naznačene propuste, ali smatra da ih je potrebno dodatno obrazložiti, naročito u dijelu navoda da se ne poštuje odredba Pravilnika o kancelarijskom poslovanju.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da zavođenje po sistemu osnovnih brojeva i podbrojeva može doprinijeti samo efikasnijem sistemu vođenja kancelarijskog poslovanja i lakšem pronalaženju dokumentacije i praćenju predmeta, a u pogledu zaključivanja djelovodnika, u nalazu se može dodati da su isti zaključeni na licu mjesta i da su u ranijim godinama zaključivani. U preostalom dijelu DRI ostaje pri nalazu i datoj preporuci.

Preporuka P4: Društvo treba da u skladu sa članom 5 Zakona o radu izvrši izmjene postojećeg Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Društva, na način što će Pravilnik sadržati broj izvršilaca i primjerak istog biti zajedno sa pratećim prilozima (opis poslova radnog mjesta; posebni uslovi za zasnivanje radnog odnosa i ostalo) zaveden u djelovodniku kao cjelina i arhiviran u arhivi Društva.

U izjašnjenju Društvo navodi da je u toku revizije dostavljen spisak zaposlenih u Društvu, na način kako je i tražen, ali sa inicijalima zaposlenih i da je usvojeni Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, protokolisan, svi ostali tekstovi ovog akta su prečišćeni tekstovi i takođe protokolisani, a da su sastavni dio Pravilnika prilozi: tabelarni dio sistematizacije radnih mjesta, organizaciona šema i listovi radnih mjesta. Stoga, Društvo smatra da ne stoje navodi iz preliminarnog izvještaja da "...Pravilnik nije zaveden u djelovodniku...".

Takođe, Društvo ističe da je u junu 2022. godine Odboru direktora poslat na razmatranje i usvajanje predlog teksta novog Pravinika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa utvrđenim brojem izvršilaca po svakom radnom mjestu, ali da je isti dokument osporavan od strane sindikalnih organizacija, kojima je dostavljen predlog ovog akta, u skladu sa odredbama Zakona, pa je pod

pritiskom medija odluka Odbora direktora bila da se odloži njegovo usvajanje, kao i da je već četiri mjeseca u toku rad Komisije na izradi novog Pravilnika, koji u svojoj radnoj verziji sadrži sve elemente u skladu sa Zakonom, između ostaloga i broj izvršilaca.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da će se u nalazu izmijeniti rečenica „u toku revizije nije dostavljen spisak zaposlenih u Društvu, već spisak sa inicijalima zaposlenih" i glasiće: u toku revizije je dostavljen spisak zaposlenih u Društvu sa inicijalima zaposlenih, kao i rečenica "Pravilnik nije zaveden u djelovodniku već se primjerak istog zajedno sa prilozima nalazi isključivo u Sektoru za ljudske resurse" i glasiće: Pravilnik je zaveden u djelovodniku i arhiviran u arhivi (bez pratećih priloga) dok se primjerak istog zajedno sa prilozima nalazi u Sektoru za ljudske resurse. U ostalom dijelu DRI ostaje pri datoj preporuci.

Preporuka P5: Preporučuje se Društvu da upotpuni Proceduru - Planiranje, prognoze i izvještavanje u dijelu izvještavanja. Takođe, Društvo treba da u saradnji sa Osnivačem obezbijedi blagovremeno usvajanje godišnjih finansijskih iskaza i njihovo dostavljanje nadležnom organu uprave u zakonom predviđenom roku.

U izjašnjenju Društvo navodi da prihvata preporuku da Društvo upotpuni Proceduru- Planiranje, prognoze i izvještavanje u dijelu izvještavanja.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da će pratiti realizaciju preporuke, na osnovu izvještaja subjekta revizije o realizaciji preporuka i dostavljenih dokaza.

Preporuka P6: Društvo treba da zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, zapošljava u skladu sa članom 24 Zakona o radu po pravilu javnim oglašavanjem. Usluge Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih po pravilu treba koristiti samo za poslove koji zahtijevaju privremeni rad.

U izjašnjenju Društvo navodi da se zapošljavanje sprovodi u skladu sa svim raspoloživim institutima Zakona o radu, a prema zahtjevima procesa rada i inicijativama rukovodilaca organizacionih jedinica, da je neophodno izvršiti izmjenu konstatacije: "Društvo je u značajnom broju (u prosjeku 249 lica na mjesečnom nivou) vršilo zapošljavanje..." kako bi se naznačeno složilo i sa stvarnim stanjem, da se tabelarni prikaz zaposlenih na određeno,neodređeno i ustupljenih preko Agencije, dat na str. 23 Nalaza, ne slaže se sa stvarnim stanjem broja zaposlenih na određeno i ustupljenih lica i da tabelarni prikaz iz Nalaza, dat na str. 25 predstavlja pregled mjesečnih troškova po osnovu angažovanja izvršilaca, te iste treba korigovati u naslovu iznad tabele na str.25, na način da umjesto Tabelarni prikaz zaposlenih preko Agencije treba napisati Tabelarni prikaz mjesečnih troškova angažovanja lica ustupljenih preko Agencije i iz tabele ukloniti broj izvršilaca po mjesecima.

Društvo je na sastanku pojasnilo da broj lica angažovanih preko Agencije za privremeno ustupanje nastao kao posljedica odustajanja od outsourcing-a i da su lica angažovana za rad na projektima, kao i da je došlo do značajnog smanjena broja angažovanih lica (smanjen na 150). Takođe, Društvo je navelo da, usljed prirode posla (pretežno visokorizični poslovi), angažovanje lica preko Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih je povoljnije za Društvo jer se na adekvatniji način dolazi do kvalitetnog kadra.

U odgovoru na izjašnjenje DRI prihvata predlog Društva o izmjenama u pojedinim mjesecima u tabelarnom prikazu zaposlenih na određeno i ustupljenih preko Agencije, a u vezi konstatacije u nalazu "Društvo je u značajnom broju (u prosjeku 249 lica na mjesečnom nivou) vršilo zapošljavanje..." izvršiće se korekcija iste i glasiće: **247** lica na mjesečnom nivou. DRI prihvata i predlog subjekta revizije o izmjeni u nazivu „Tabelarni prikaz zaposlenih preko Agencije po mjesecima u 2022. godini" na strani 25 Preliminarnog izvještaja, te će naziv tabele biti promijenjen u Pregled mjesečnih troškova

angažovanja lica ustupljenih preko Agencije po mjesečnim fakturama za zarade u 2022. godini. U ostalom dijelu DRI ostaje pri datom nalazu i preporuci.

Preporuka P7: Društvo treba da u skladu sa članom 54 Zakona o radu izvrši izmjene postojećeg Sporazuma na način da Sporazum sadrži naročito broj zaposlenih koji se ustupaju korisniku kao i poslove koje će zaposleni obavljati.

U izjašnjenju Društvo navodi da je 2017. godine zaključilo Sporazum o ustupanju zaposlenih koji aneksira u dijelu produženja roka važenja istog i da, imajući u vidu osnovnu djelatnost Društva i potrebu za korišćenjem usluga Agencije za ustupanje zaposlenih, broj tih lica nije moguće precizirati unaprijed već se isti precizira u zahtjevima Društva prema Agenciji zajedno sa opisima poslova, a shodno iskazanim potrebama procesa rada i zahtjevima rukovodilaca, a sve prema projektima, koje je potrebno realizovati. Takođe, Društvo sprovodi svake godine, postupak ispitivanja tržišta i odabira najpovoljnije ponude za pružanje usluge ustupanja zaposlenih, pri čemu u svom zahtjevu navodi okvirni broj izvršilaca, period angažovanja, i ostale uslove angažovanja. Takođe, Društvo predlaže da se iz nalaza ukloni formulacija "što ostavlja prostor za neograničeni broj ustupanja..."

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da uvažava nabrojane probleme Društva u angažovanju nedostajajuće radne snage, ali da je Društvo dužno poštovati odredbe Zakona o radu da sporazum o ustupanju zaposlenih Društvu sadrži broj zaposlenih i poslove koje će zaposleni obavljati, tako da DRI ostaje pri datoj preporuci, ali će odustati od formulacije iz nalaza "što ostavlja prostor za neograničeni broj ustupanja..."

Preporuka P8: Društvo treba da u skladu sa čl. 58 Zakona o radu obavještava svoj sindikat, odnosno predstavnika zaposlenih najmanje jednom u šest mjeseci o broju i razlozima angažovanja ustupljenih zaposlenih.

U izjašnjenju Društvo navodi da smatra da su predstavnici sindikalnih organizacija upoznati u toku 2022. godine o svim bitnim pitanjima u skladu sa odredbama Zakona, usmeno na sastancima, ali i dostavljanjem opštih akata koji se odnose na prava zaposlenih, kao i njihovim uključivanjem u izradi istih pozivom na davanje mišljenja kao i u pregovaranje i njihovo učešće u radu organa Društva. Na sastanku je Društvo naglasilo da revizorski tim nije tražio dokaze o obavještavanju Sindikata zaposlenih najmanje jednom u šest mjeseci o broju i razlozima angažovanja ustupljenih zaposlenih.

U odgovoru na izjašnjenje DRI konstatuje da je Društvo dostavilo dokaze o obavještavanju Sindikata zaposlenih najmanje jednom u šest mjeseci o broju i razlozima angažovanja ustupljenih zaposlenih. Navedena preporuka i nalaz će se brisati iz teksta Konačnog izvještaja o reviziji.

Preporuka P9: Društvo treba da ugovore o djelu zaključuje samo za obavljanje poslova koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, odnosno za vršenje poslova van redovne djelatnosti poslodavca koji nijesu predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

U izjašnjenju Društvo navodi da zaključuje ugovore o djelu u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima i da svi zaključeni ugovori o djelu za predmet izvršenja imaju poslove fizičkog i intelektualnog rada pojedinaca sa kojima su zaključeni (kao što su: analize i davanje stručnih mišljenja, procjena imovine Društva, procjena štete, prevođenje, medicinska mišljenja, izrada elaborata, izvještaja o izvedenom stanju, ispomoć na terenu-sakupljanje otpada i sl.). Na sastanku Društvo je navelo da, iako su predmet ugovora bili poslovi koji odnose na djelatnost Društva, isti nijesu predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je ugovorima o djelu angažovano u prosjeku 132 lica na godišnjem nivou, pretežno za ispomoć na terenu, članove komisija za analizu naplate, isključenja i utuženja neovlašćeno utrošene električne energije, ispomoć u evidentiranju u billing-u pravnih i fizičkih lica koja su svoje objekte samovoljom priključila na distributivni sistem, članove koordinacionih tijela za poboljšanje efikasnosti, operativnosti i funkcionalnosti Društva na području regiona, članove komisija za tendere, pružanje konsultantskih usluga stručne podrške u BS (modul zalihe), članove komisija za radno pravne odnose i rješavanje stambenih potreba utvrđivanje vrijednosti stambenih prostora, poslove u vezi sa mašinama posebne namjene, članove radnih grupa, revizije projekata, poslova prevođenja dokumentacije, održavanja i nadogradnje softvera, izrade tehničkih rješenja) i da je većina pomenutih poslova predviđena aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Nakon dodatnog sagledavanja utvrđeno je da su pored Ugovora o djelu koji su zaključivani za samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla, zaključivani i Ugovori o djelu i za poslove koji su predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji što će biti konstatovanu u Konačnom izvještaju.

Preporuka P10: Društvo treba da u okviru grupe računa 41 – Dugoročne obaveze evidentira izgrađene objekte, koje investitori shodno Zakonu o energetici prenose u svojinu Društvu.

U izjašnjenju Društvo navodi da izmjenom Zakona o energetici, briše se član 181 koji reguliše namjenu sredstava i mijenja se tretman navedenih naknada. Novim zakonskim rješenjem nema priključaka bez naknade, te samim tim ni navedenih knjiženja po osnovu izgrađenih priključaka. U 2023. godini odrađeno je interno prebijanje – kompenziranje knjiženih potraživanja i obaveza iz istog osnova i saldo na analitičkoj kartici konta 49500001 na dan 31.12.2023. godine iznosi nula (dokaz: analitička kartica konta 49500001).

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da shodno Pravilniku o Kontnom okviru, na računu Odloženi prihodi i primljene donacije iskazuju se primljene donacije i državna davanja u skladu sa MRS 20 i ostalim relevantnim MSFI, kako je Društvo na ovom računu na 31.12.2023. godine iskazalo stanje od 0,00 € i dostavilo dokaz preporuka se neće naći u Konačnom izvještaju revizije.

Preporuka P11: Društvo treba da obračun zarada zaposlenih vrši u skladu sa članom 98 Zakona o radu i Uputstvom o načinu obračuna zarada i naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad.

U izjašnjenju Društvo navodi da iz Zakona o radu proizilazi da se pravo na zaradu i naknadu zarade i druga primanja, utvrđuju Kolektivnim ugovorom i Ugovorom o radu, da se zarada zaposlenog uvećava, u skladu sa Kolektivnim ugovorom i Ugovorom o radu, između ostalog, po osnovu: rada na dan državnog ili vjerskog praznika, rada noću, prekovremenog rada, minulog rada i da se uvećanje zarade, po osnovu rada noću, rada na dan državnog ili vjerskog praznika, prekovremenog rada i minulog rada razrađuje Kolektivnim ugovorom, a utvrđuje Ugovorom o radu. Shodno tome, Društvo je zaradu i način uvećanja zarade razradilo Kolektivnim ugovorom, a utvrdilo ugovorom o radu, i na tako utvrđen način vrši se obračun zarade zaposlenih u Društvu. Osnovna zarada se uvećava za minuli staž, što je u skladu sa odredbama člana 98 Zakona o radu, a u skladu sa Kolektivnim ugovorom i datom formulom za obračun vrši se i uvećanje za prekovremeni rad, koji način je povoljniji po zapošljenog.
Društvo navodi i da u nalazu i terminološki treba korigovati da se ne radi o dodacima na zaradu već o uvećanju zarade, kao i da se obračun prekovremenog rada vrši na osnovnu zaradu uvećanu za minuli staž, u skladu sa članom 98 Zakona I da Društvo ne postupa po Uputstvu o načinu obračuna zarada i naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, jer na primjenu istog ne upućuje Zakon o radu već član 24 Zakona o radu javne uprave, kojim je naznačeno da se Uputstvom propisuje način rada i vršenje poslova organa uprave, lokalne samouprave i drugih pravnih lica u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je članom 98 Zakona o radu je definisano da se :

Osnovna zarada zaposlenog uvećava se, u skladu sa kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, po osnovu:

1) godina radnog staža (minuli rad);
2) rada noću;
3) rada na dan državnog ili vjerskog praznika; i
4) prekovremenog rada.

Kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu mogu se utvrditi uvećanja zarade i po drugim osnovima.

U javnom sektoru je prihvaćena praksa da se zarada zaposlenog uvećava za minuli rad isključivo na osnovnu zaradu a pomenuto Uputstvo o načinu obračuna zarada i naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad je služilo isključivo kao alat za precizan obračun. DRI će iz nalaza isključiti pominjanje Uputstva. Uvažavajući navode subjekta revizije, DRI će u nalazu promijeniti termin dodatak za rad noću, rad na dan državnog ili vjerskog praznika i prekovremeni rad u uvećanje zarade po osnovu rada noću, rada na dan državnog ili vjerskog praznika i prekovremenog rada. U Konačnom izvještaju će se konstatovati da je Društvo je vršilo obračun zarada na način da je uvećanje zarada, osim na na osnovnu zaradu (minuli rad) uvećavalo i za rad noću, rad na dan državnog ili vjerskog praznika i prekovremeni sa uvećanjem za minuli rad, tako da preporuka glasi: **Društvo treba da obračun zarada zaposlenih vrši u skladu sa članom 98 Zakona o radu i da uskladi Kolektivni ugovor u dijelu obračuna zarada.**

Preporuka P12: Društvo treba da shodno članu 21 Zakona o radu dostavlja podatke o isplaćenim o

t

U izjašnjenju Društvo navodi da od svog osnivanja 01.07.2016. godine nije obavještavalo Zavod za zapošljavanje CG o licima kojima je isplaćena otpremnina po osnovu zaključenja Sporazuma o prestanku radnog odnosa i isplati otpremnine jer nije prepoznat kao obveznik primjene Zakona u tom dijelu.

n

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je članom 21, stav 6,7 i 8 Zakona o radu je definisano sledeće:

(6) Zaposleni kome je isplaćena otpremnina po osnovu sporazumnog prestanka radnog odnosa u privrednom društvu, javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi, čiji je većinski vlasnik država, odnosno jedinica lokalne samouprave ili država, odnosno jedinica lokalne samouprave ima učešće u kapitalu, ne može da zasnuje radni odnos u privrednom društvu, u javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi, državnom organu i organu državne uprave i organu i službi jedinice lokalne samouprave, u periodu od pet godina od dana isplate otpremnine.

(7) Zaposleni kome je isplaćena otpremnina po osnovu prestanka potrebe za njegovim radom u privrednom društvu, javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi, čiji je većinski vlasnik država, odnosno jedinica lokalne samouprave ili država, odnosno jedinica lokalne samouprave ima učešće u kapitalu, osim zaposlenog koji je lice sa invaliditetom, ne može da zasnuje radni odnos u privrednom društvu, u javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi, državnom organu i organu državne uprave i organu i službi jedinice lokalne samouprave u periodu od godine dana od dana isplate otpremnine.

(8) Poslodavac iz st. 6 i 7 ovog člana dužan je da Zavodu za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje) i organu uprave nadležnom za upravljanje kadrovima dostavi podatke o zaposlenima kojima je isplaćena otpremnina. **DRI ostaje pri datoj preporuci.**

z

Preporuka P13: Društvo treba da poštuje vrijednosne razrede predviđene članom 26 Zakonom o javnim nabavkama, ne vrši podjelu predmeta nabavke suprotno čl. 27 st. 3 Zakonom o javnim nabavkama i sprovodi postupke jednostavnih/javnih nabavki u skladu sa Zakonom.

U izjašnjenju Društvo navodi da ima velikih problema pri nabavci predmetne opreme, prije svega zbog opstrukcija otvorenih postupaka javnih nabavki od strane pojedinih potencijalnih ponuđača. Društvo

a

v

a

n

j

navodi da Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki prilikom odlučivanja po žalbama potencijalnih ponuđača na tenderske dokumentacije krši zakonom definisane rokove za donošenje rješenja i po nekoliko mjeseci, a da je nadležno Ministarstvo više puta obaviješteno o poteškoćama sa kojima se suočavamo i nije reagovalo, niti nam pomoglo prilikom rješavanja problema.

– Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku brojila

Usled problema sa kojima se suočava Društvo i sa aspekta raspodjele rizika, za kompaniju kao i za državu Crnu Goru mnogo veća korist sprovođenje jednostavnih nabavki kako bi se nabavili mjerni uređaji i omogućilo nesmetano funkcionisanje sistema i da bi se odgovorilo na sve veće zahtjeve krajnih korisnika. Predmet nabavke je osnovno sredstvo Društva koje služi za obavljanje djelatnosti od javnog interesa, a čija neblagovremena zamjena i ugradnja može negativno uticati na poslovanje Društva – porast gubitaka električne energije, osporavanje tačnosti mjerenja od strane potrošača što bi uzrokovalo finansijske gubitke i čiji deficit bi u krajnjem mogao dovesti do obustave distribucije električne energije ka postojećim i novim potrošačima.

– Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku Građevinskih radova za regione 1 i 6:

S obzirom da su u otvorenim postupcima iste predmetne nabavke donešene Odluke o poništenju postupka, dok u drugim slučajevima su izjavljivane žalbe koje su prekidale dalje aktivnosti Društva do donošenja rješenja po žalbi, to je Društvo bilo dužno preduzeti dalje radnje, jer Komisija za kontrolu postupaka javnih nabavke nije donosila rješenja u zakonskim rokovima. Budući da Društvo nije imalo zaključen ugovor za gore navedene regione u trenutku objavljivanja postupaka jednostavnih nabavki, zaključuje da nije prekršena nijedna zakonska odredba, a samim tim što je nabavka građevinskih radova od primarnog značaja za Društvo. Dakle, s obzirom na predmet nabavke, činjenica je da bi u slučaju havarije nastale na elektroenergetskim objektima posledice po energetski sistem bile komplikovane kako za Društvo tako i za građane Crne Gore. Dalje, postupci jednostavnih nabavki koji su predmet ovog odgovora su sprovedene transparentno, poštujući načela javnih nabavki i neindiskriminišući nijednog privrednog subjekta u Crnoj Gori.

- Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku roba elektro materijala (SKS, provodnici, kablovi...) Cedis-a pokrenutih u 2022. godini

Društvo je u 2022. godini imao projekat od državnog i društvenog značaja, a riječ je o revitalizaciji većeg dijela elektrodistributivne mreže. Kako je projekat revitalizacije započet uspješno od strane Operativne direkcije, i s obzirom da je riječ o poslu koji simultano mora u svim fazama da se dovode do kraja, jer se radi o osjetljivoj robi, Društvo je nailazilo na poteškoće u sprovođenju otvorenih postupaka koji su trajali mjesecima. Shodno prethodno navedenom, zbog nemara Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, zbog deficitarnog stanja zaliha elektroopreme i već započete revitalizacije većeg dijela elektrodistributivne mreže, Društvo je bilo dužno da za više milionski projekat obezbijedi svu potebnu opremu i izbjegne potencijalnu štetu koja bi nastala ukoliko se projekti ne bi doveli do kraja. Takođe, naglašava se da roba koju navodi DRI nije istovjetna i potrebe sektora unutar Operativne direkcije su različite namjene i ne nastupaju u istom trenutku.

– Nabavke betonskih kućica

Na osnovu tehničke specifikacije koje je Društvo dobilo od strane inženjera, postoje znatne razlike za predmetne TS namijenjene za različite objekte. Shodno prethodno navedenom, predmetna roba nije istovjetna, što dalje implicira da sprovedeni postupci nisu ponavljani i nije obavezujuće bilo predmet nabavke obezbijediti kroz jedan otvoreni postupak.

– Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku PP aparata i Ispitivanje PP aparata:

Zakon o javnim nabavkama član 75, član 76, član 77 poznaje tri vrste predmeta nabavke: robe, radove i usluge. Društvo nije bilo u prekršaju kada je u istoj godini raspisao dvije potpuno **različite vrste** predmeta nabavke od kojih je jedna roba, a druga usluga.

Društvo objavljuje postupak javne nabavke u skladu sa svojim stvarnim potrebama u zavisnosti od vrste, bitnih karakteristika i posebnih uslova.

Na osnovu svega prethodno navedenog Društvo u izjašnjenju konstatuje da je u trenutku pokretanja predmetnih postupaka, postupalo u skladu sa ZJN i Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki, te stoga napominje da DRI neosnovano ispituje zakonitost predmetnih postupaka.

- Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku usluge obezbjeđenja (fizička zaštita) objekata Cedis-a pokrenutih u 2022. godini:

S obzirom na predmet nabavke, činjenica je da bi u slučaju nevršenja zaštite obavezno štićenih objekata, posledice bile komplikovane kako za građane tako i za Društvo. Dalje, postupci jednostavnih nabavki koji su predmet ovog odgovora su sprovedene transparentno, poštujući načela javnih nabavki i neindiskriminišući nijednog privrednog subjekta u Crnoj Gori. Društvo je u datom momentu i činjeničnom stanju postupio u potpunosti ispravno i u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

- *Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku usluga – Održavanje sistemskog softvera, pokrenutih u 2022. godini:

Društvo ističe da je sporazumno raskinulo ugovor koji se odnosi na navedeni predmet nabavke, te nakon objavljenog Sporazuma, Društvo je iz potrebe i hitnosti sprovelo novi postupak jednostavne nabavke, kako bi obezbijedio planom predviđenu uslugu koja je od značaja za kompaniju.

- Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku usluga – ANTI VIRUS ZAŠTITA (LICENCE), pokrenutih u 2022. godini:

Društvu nije jasno iz kojeg razloga je DRI dao preporuku na predmetnu nabavku s obzirom da je objavljena samo jedna nabavka koja se odnosi na navedeni predmet u 2022. godini - ANTI VIRUS ZAŠTITA (LICENCE) (datum objave 17.06.2022, godine, POSTUPAK #21121).

- *Postupci jednostavnih nabavki koji se odnose na nabavku roba – NABAVKA KORPORATIVNIH ROKOVNIKA I NOTESA , pokrenutih u 2022. godini:

Društvo je dana 08.12.2021. godine objavio postupak jednostavne nabavke - Nabavka korporativnih rokovnika i notesa. Postupak je sproveden uredno zaključivanjem ugovora dana 17.01.2022. godine. Zatim, Društvo sprovodi novi postupak 14.12.2022. godine, takođe sproveden uredno zaključivanjem ugovora dana 27.12.2022. godine. Društvo navodi da iako su ugovori zaključeni u istoj godini iz priloženog se da zaključiti da su postupci pokrenuti u 2021. odnosno 2022. godini. Na osnovu navedenog činjeničnog stanja, jasno se da zaključiti da je Društvo postupilo u svemu prema Zakonu o javnim nabavkama. Naime, sprovelo je u dvije različite godine, dva postupka jednostavne nabavke, te nije jasno koji je to član Zakona o javnim nabavkama prekršio ovakvim postupanjem.

U odgovoru na **izjašnjenje DRI** navodi da je Zakonom o javnim nabavkama predviđeno da naručilac ne smije da vrši podjelu predmeta nabavke kojom se izbjegava primjena zakona. DRI je upućeno u probleme i poteškoće na koje Društvo nailazi prilikom sprovođenja određenih postupaka (brojila, usluga obezbjeđenja i sl.), ali je stava da se imperativne zakonske norme moraju poštovati, i da kršenje zakona ne može biti način prevazilaženja prepreka u poslovanju. Takođe, činjenica da se određene nabavke vrše za potrebe različitih direkcija i u različitim vremenskim periodima nije od značaja jer se nabavke planiraju za cijelu godinu i za potrebe cijelog Društva.

Članom 27 st. 3 Zakona o javnim nabavkama je predviđeno da naručilac ne smije da vrši podjelu predmeta nabavke kojom se izbjegava primjena zakona, tako da nije od uticaja što predmet nabavke nije istovjetan, ili su nabavke različite po vrsti predmeta, odnosno što se radi o mješovitim nabavkama, kada predmet nabavke predstavlja funkcionalnu i drugu cjelinu, pa je eventualno Društvo moglo odrediti predmet nabavke po partijama i sprovesti jedinstven postupak.
Što se tiče jednostavnih nabavki koje se odnose na nabavku antivirusne zaštite riječ je od dvije jednostavne nabavke (25.275,00) koje za predmet imaju Godišnju obnovu licenci i tehničke podrške za korporativnu zaštitu email servisa i Godišnju obnovu licenci i tehničke podrške za korporativno antivirusno rješenje za klijentsku i serversku zaštitu (postupci #47419 i #21120), u kojim postupcima su zaključeni ugovori sa istim ponuđačem – DOO "Abacus computing".
U pogledu nabavke rokovnika i Održavanja sistemskog softvera, a uvažavajući navode subjekta revizije, DRI je mišljenja da se iz nalaza mogu ukloniti navodi za ove nabavke, što u bitnom neće uticati na dati

nalaz i preporuku, a imajući u vidu broj postupaka u kojima je vršeno dijeljenje nabavka i procijenjena vrijednost istih. Shodno navedenom, u preostalom dijelu DRI ostaje pri nalazu i datoj preporuci.

Na sastanku je dogovoreno da će se preporuka izmijeniti u dijelu nesprovođenja postupaka jednostavnih/javnih nabavki u skladu sa Zakonom i da će se izvršiti dodatan uvid u postupak nabavke betonskih kućica.

Preporuka P14: Društvo treba da u potpunosti poštuje Zakon o javnim nabavkama i isključi iz postupka javne nabavke privredni subjekat koji ne ispunjava obavezne uslove za učešće u postupku javne nabavke.

U izjašnjenju Društvo navodi da je postupak javne nabavke broj 39/22 od 19.04.2022. godine za nabavku robe – Rešetkasti stubovi ČRN 10, 11 m; ČRZ 10,11 m; ČRZ 35 kV za revitalizaciju je sproveden u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka javne nabavke: Privredni subjekat iz Bara garantuje da je izmirio sve dospjele obaveze po osnovu poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, da su navedeni podaci istiniti i provjerljivi te da prihvata svaku eventualnu odgovornost u vezi sa tim. Izjavu je potpisao Izvršni direktor ponuđača i ovjerena je pečatom društva. Društvo je kao Naručilac u skladu sa zakonskim odredbama pristupio provjeri podataka navedenih u Izjavi privrednog subjekta - ponuđača iz Bara, između ostalog da li je izmirio sve dospjele obaveze po osnovu poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje. Uzimajući sve navedeno u obzir, a na osnovu dostavljene dokumentacije zaključuje se da je Društvo utvrdilo da je ponuđač ispunio obavezni uslov za učešće u postupku javne nabavke a koji se tiče poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje koji je propisan Zakonom o javnim nabavkama.

Postupak javne nabavke broj 57/21 od 28.09.2021. godine za nabavku robe – Nabavka električnih vozila je sproveden u svemu u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka javne nabavke. Preporuka DRI je koja se tiče predmetnog postupka u dijelu ispunjenja uslova koji se tiču poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje ponuđača iz Podgorice ne odgovara činjeničnom stanju. Uprava prihoda i carina Crne Gore je dostavila odgovor na zahtjev Naručioca. U uvjerenju se navodi da je poreski obveznik iz Podgorice na dan 29.10.2021. godine podnio poreske prijave i prema istim obračunao i izmirio obaveze po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja, zaključno sa 08/2021 godine, i po tom osnovu nema neizmirenih poreskih obaveza; obračunao i izmirio obaveze po osnovu na dobit pravnih lica, zaključno sa 2020. godinom i po tom osnovu nema neizmirenih poreskih obaveza; obračunao i izmirio obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost zaključno 09/21 i po tom osnovu nema neizmirenih poreskih obaveza. U navedenom dokumentu se navodi da ponuđač iz Podgorice nema poreskih dugova. Kako su obaveze po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja plaćene i obračunate zaključno sa 08/2021 godine, a bio je dužan da plati i obračuna zaključno sa 09/21 godine, Naručilac se obratio ponuđaču kako bi sa Upravom prihoda i carina provjerio da nije došlo do neke greške u obračunu što ne bi bio prvi slučaj. Ponuđač je dana 28.12.2021. godine dostavio analitičku karticu izdatu od strane Uprave prihoda i carina Crne Gore, kojim se dokazuje da su dana 27.10.2021. godine izmirene sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa na i iz ličnih primanja zaključno sa 09/2021. godine, a prije dana javnog otvaranja ponuda 29.10.2021. godine. Imajući sve navedeno u vidu, Naručilac je utvrdio na osnovu dokumentacije iz Uprave prihoda i carina Crne Gore i detaljno elaborisao u Odluci o izboru najpovoljnije ponude br. 10-10-42663 od 28.12.2021. godine da je ponuđač iz Podgorice obračunao i platio sve poreske obaveze prije dana otvaranja ponuda. Na sastanku je dogovoreno da će Društvo dostaviti potrebnu dokumentaciju.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da u izjašnjenju subjekt revizije, vezano za postupak nabavke rešetkastih stubova, i sam navodi da je potrebno da su svi porezi plaćeni, i da je na osnovu zvaničnog dokumenta nadležnog organa utvrdio da su svi zakonom propisani **porezi** plaćeni. Međutim, iz akta

Uprave prihoda i carina, može se utvrditi jedino da je Ponuđač izmirio **porez** na lična primanja, dok se za druge poreze ne navodi (porez na dobit pravnih lica i porez na dodatu vrijednost). Shodno navedenom, subjekt revizije je morao tražiti od Uprave prihoda i carina dopunu podataka, naročito imajući u vidu i praksu samog Društva, da Uprava u svim drugim postupcima dostavlja podatke za sve tri vrste ovih poreza, a jedino u ovom postupku je dostavila podatak samo za porez na lična primanja. Što se tiče postupka nabavke električnih vozila, kako i sam subjekt revizije navodi u izjašnjenju i Odluci, iz akta Uprave prihoda i carina se utvrđuje da su obaveze po osnovu poreza i doprinosa na lična primanja plaćene i obračunate zaključno sa 08/2021 godine, a Ponuđač je bio dužan da plati i obračuna zaključno sa 09/21 godine. Naručilac se obratio ponuđaču kako bi sa Upravom prihoda i carina provjerio da nije došlo do neke greške u obračunu što ne bi bio prvi slučaj (a što nije uradio u slučaju rešetkastih stubova) i pribavio je analitičku karticu izdatu od strane Uprave prihoda i carina Crne Gore, kojim se dokazuje da su dana 27.10.2021. godine izmirene sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa na i iz ličnih primanja zaključno sa 09/2021. godine, a prije dana javnog otvaranja ponuda 29.10.2021. godine, međutim navedenu analitičku karticu nije dostavio na uvid revizoru. Pregledom naknadno dostavljene dokumentacije - analitičke kartice utvrđeno je da na dan otvaranja ponuda nijesu prijavljene obaveze za porez i doprinose na lična primanja za deveti mjesec 2021. godine (već 01.11.2021. godine, pritom je obaveza bila do 15.10.2021. godine da obračunaju i uplate), što se podudara sa dopisom Poreske. Shodno navedenom, DRI ostaje pri nalazu i datoj preporuci.

Preporuka P15: Društvo treba da poštuje Proceduru nabavki roba, radova i usluga u pogledu izvršene analize i kontrole rizika u postupcima javnih nabavki.

U izjašnjenju Društvo navodi da Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki bliže se uređuje i propisuje način sprovođenja jednostavnih nabavki, čime se obezbjeđuje konkurencija među ponuđačima, samim objavljivanjem zahtjeva za dostavljanje ponuda, zapisnika o pregledu, ocijeni i vrednovanju ponuda, objavljivanjem obavještenja o ishodu postupka jednostavnih nabavki, omogućavanjem uvida u cjelokupnu dokumentaciju postupka jednostavnih nabavki obezbjeđuje se transparentost u postupku nabavke, te svi privredni subjekti imaju ravnopravan tretman, nema ograničenja slobode kretanja robe, nema diskriminacije. Procjena vrijednosti predmeta nabavke zasniva se na stvarnim potrebama naručioca za predmetom nabavke, vremenu trajanja ugovora, vrijednosti zaključenih ugovora istovjetnog predmeta iz prethodnih godina i informacijama i podacima dobijenim istraživanjem tržišta. Procijenjena vrijednost roba i usluga utvrđuje se kao ukupan iznos, bez PDV-a, koji treba platiti za isporučenu robu ili pružene usluge tokom trajanja ugovora. Ako nabavka obuhvata isporuku roba i pružanje usluga, procijenjena vrijednost se utvrđuje kao ukupan iznos, bez PDV-a, traženih roba i usluga i na osnovu predmjera radova, uključujući i vrijednost roba i usluga koji su potrebni za izvođenje radova. Na osnovu navedenog, Društvo smatra da preporuka nema zakonsko utemeljenje, jer je Naručilac prilikom sprovođenja postupaka javnih nabavki vodio računa o vrijednosnim razdredima i sprovodio jednostavne nabavke do one vrijednosti do koje to zakon predviđa. U dijelu navoda koji se odnose na određivanje kraćeg roka za podnošenje ponuda, a koji su ipak u zakonskom vremenskom periodu od dana objavljivanja tenderske dokumentacije Društvo navodi da je postupalo u potpunosti u skladu sa ZJN i da je svako skraćivanje roka bilo iz razloga koji nije izazvan krivicom Društvo.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je Društvo je u okviru interne procedure, a u skladu sa čl. 38 Zakona i shodno Pravilniku o evidenciji i metodologiji analize rizika u vršenju kontrole u postupcima javnih nabavki izvršilo analizu i kontrolu rizika u postupcima javnih nabavki (prepoznalo potencijalne zone rizika i predvidjelo preventivne mjere za smanjenje i sprječavanje identifikovanih rizika). Međutim, procijenjene vrijednosti nabavki u velikom broju slučajeva su neznatno ispod praga za jednostavne nabavke, odnosno u 108 nabavki, od ukupno 163 sprovedenih postupaka jednostavnih nabavki procijenjena vrijednost je iznosila 39.999,00 €, ili iznad 19.900,00 €.
Društvo je za skraćivanje roka za dostavljanje ponuda obrazlagalo razloge hitnosti javne nabavke koji nijesu izazvani krivicom naručioca kao: urgentnost javne nabavke u cilju normalnog snadbijevanja

kancelarijskim materijalom, urgentnost nabavke goriva, urgentnost predmetnih roba jer je naručiocu neophodna roba (kablovi) radi turističke sezone, urgentnost jer je predmetna roba deficitarna u magacinu (samonosivi kablovski snop), urgentnost predmetnih usluga jer postojeći Ugovor o pružanju usluga obezbjeđenja objekata ističe, a objekti koji su predmet obezbjeđenja ne smiju biti bez fizičke zaštite i sl.
Društvo je skraćivanje rokova za dostavljanje ponuda, dijeljenje predmete nabavki i procjenjivanje vrijednosti nabavki na granicama vrijednosnih razreda internom procedurom prepoznalo kao potencijalnu zonu rizika, međutim, nije preduzelo preventivne mjere za sprječavanje nastanka identifikovanih rizika (objektivna kontrola plana javnih nabavki, podjela predmeta nabavke na partije, objektivno obrazloženje na osnovu restriktivnog tumačenja opravdanosti razloga hitnosti).

DRI ostaje pri nalazu, ali će se dio preporuke koji se odnosi na vrijednosne razrede pridodati Preporuci P13 iz Preliminarnog izvještaja 8dijeljenje predmeta javne nabavke), dok je dio preporuke koji se odnosi na planiranje javnih nabavki razmotren sa Preporukom P16.

Preporuka P16: Društvo treba da, u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama, pribavi saglasnost organa upravljanja na izmjene i dopune plana javnih nabavki, i da plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke.

U izjašnjenju Društvo navodi da Plan nabavki sačinjava se na obrascu plana nabavki koji propisuje Ministarstvo, a da je Statutom Društva predviđeno da Odbor direktora donosi godišnji plan javnih nabavki, a da se Odlukom o donošenju Plana javnih nabavki za 2022. godinu ovlašćuje Izvršni direktor da u okvirima odobrenih sredstava može mijenjati Plan javnih nabavki putem amandmana. Društvo je tokom 2022 godine putem CeJN-a priložio sedam saglasnosti, od toga pet je donijeto kako bi se u Planu javnih nabavki za otvoreni postupak definisalo da li rezultira potpisivanjem Ugovora o javnoj nabavci ili je predviđena realizacije kroz zaključivanje Okvirnog sporazuma, čime se ne mijenja ni vrsta postupka, ni procijenjena vrijednost, niti bilo koji drugi segment Plana javnih nabavke. Navedene saglasnosti je potpisivao Rukovodilac Sektora za komercijalne poslove, čime nije prekršena nijedna zakonska norma, kao ni statut društva jer nije mijenjao plan javnih nabavki, niti unosio bilo kakve novine, već samo usmjeravao na koji će način biti sprovedeni-postupci javne nabavke. Društvo navodi i da Ministarstvo finansija daje saglasnost na izmjene Plana javnih nabavki i ima kontrolnu ulogu i ukoliko je izmjena u suprotnosti sa ZJN-om ima mogućnost da izmjene ne odobri, da su po navedenim saglasnostima sve "izmjene" odobrene i objavljene od nadležnog Ministarstva i da je prilikom sastanaka i obuka koje je održalo nadležno Ministarsvo finansija za potrebe Društva sugerisano da se korekcije ovog tipa vrše upravo na ovakav način i da ovo nijesu izmjene plana javnih nabavki koje podrazumijevaju izradu amandmana. Na sastanku je utvrđeno da je Društvo izmijenilo proceduru u 2023. godini, odnosno da se u 2023. godini saglasnost pribavlja od Odbora direktora. Društvo će dostaviti saglasnosti iz 2023. godine.

U odgovoru na izjašnjenje DRI navodi da je pregledom portala utvrđeno je da su na CEJN-u objavljeni amandmani na plan javnih nabavki Društva br. 4, 5, 6 i 7. Navedenim izmjenama plana javnih nabavki mijenjan je broj postupaka, odnosno određeni postupci su brisani, dodati su drugi, smanjivana i povećavana je vrijednost određenih postupaka (prvobitnim planom su planirana 932 postupka, a posljednjom izmjenom 891, dok vrijednost cjelokupnog plana nije mijenjana) i mijenjani su ostali elementi plana javnih nabavki. Članom 84 Zakona o javnim nabavkama predviđena je procedura za donošenje plana javnih nabavki i za vršenje izmjena i dopuna istog, odnosno, odnosno da saglasnost na plan javnih nabavki, izmjene i dopune plana javnih nabavki za privredna društva čiji je osnivač država daju organi upravljanja. Dakle, isti postupak je predviđen za donošenje plana, kao i za vršenje izmjena i dopuna plana. Shodno navedenom, DRI će na osnovu dodatno dostavljene dokumentacije odlučiti o nalazu i preporuci. Pregledom dodatno dostavljene dokumentacije utvrđeno je da je Društvo

u 2023. godini otklonilo nepravilnost što će se konstatovati u Konačnom izvještaju. S obzirom da je utvrđena nepravilnost otklonjena u 2023. godini DRI odustaje od date preporuke.

Sastanak je završen u 17:30 h

Zapisnik sačinila:
Katarina Milošević
Saradnica državnog revizora

Zapisnik ovjerio:
Zoran Jelić
Senator DRI